

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA DELO, DRUŽINO,
SOCIALNE ZADEVE IN ENAKE MOŽNOSTI
INŠPEKTORAT REPUBLIKE SLOVENIJE ZA DELO

Štukljeva cesta 44, 1000 Ljubljana

T 01 280 36 60

E gp.irsd@gov.si

www.id.gov.si

Številka: 007-17/2019-18

Datum: 23. 12. 2019

PROGRAMSKE USMERITVE INŠPEKTORATA RS ZA DELO ZA LETO 2020

I. SPLOŠNO

Na podlagi 2. člena Zakona o inšpekciji dela (Uradni list RS, št. 19/14 in 55/17, v nadaljevanju: ZID-1) bo Inšpektorat RS za delo (v nadaljevanju: inšpektorat) v letu 2020 opravljal naloge inšpekcijskega nadzorstva nad izvajanjem zakonov, drugih predpisov, kolektivnih pogodb in splošnih aktov s področja varnosti in zdravja pri delu, delovnih razmerij, minimalne plače, trga dela in zaposlovanja, dela in zaposlovanja tujcev, sodelovanja delavcev pri upravljanju in stavn, kot tudi opravljal inšpekcijsko nadzorstvo nad izvajanjem drugih predpisov, ki to izrecno določajo. V skladu z Zakonom o socialnem varstvu (Uradni list RS, št. 3/07 – uradno prečiščeno besedilo, 23/07 – popr., 41/07 – popr., 61/10 – ZSVarPre, 62/10 – ZUPJS, 57/12, 39/16, 52/16 – ZPPreb-1, 15/17 – DZ, 29/17, 54/17, 21/18 – ZNOrg in 31/18 – ZOA-A, v nadaljevanju: ZSV) bo opravljal nadzorstvo nad izvajanjem dela javnih socialnovarstvenih zavodov, koncesionarjev in drugih pravnih ali fizičnih oseb, ki opravljajo socialnovarstvene storitve na podlagi dovoljenja za delo. Inšpektorat bo opravljal tudi inšpekcijski nadzor nad zakonitostjo dela izvajalcev postopkov za ugotavljanje in potrjevanje poklicnih kvalifikacij ter zakonitostjo dela komisij, in sicer na podlagi programa rednih nadzorov s tega področja.

Temeljne usmeritve nadzora

Pristojnosti inšpektorata na področju delovnih razmerij so zelo široke oziroma raznolike, saj zajemajo različna področja, ki so urejena z več kot 70 predpisi. Poleg siceršnje obravnave prejetih prijav inšpektorat vsako leto spremlja tista področja, ki se glede na vsebino prijav in dejansko ugotovljenih kršitev, kot rezultat inšpekcijskih nadzorov, odražajo kot najbolj tvegana z vidika zagotavljanja pravnega varstva delavcev. Tako bomo tudi v letu 2020 poostreno spremljali najbolj tvegana področja za kršitve pravic večjemu številu delavcev.

Na področju nadzora delovnopravne zakonodaje že več let ugotavljamo največ kršitev instituta **plačila za delo, ki vključuje tudi regres za letni dopust**. Najbolj izstopajo kršitve v zvezi z regresom, plačilnim dnevom, beležimo pa tudi številne kršitve v zvezi z izdajo pisnega obračuna o plači do plačilnega dne. Zato bomo v letu 2020, enako kot v preteklem letu v sodelovanju s Finančno upravo RS, posebno pozornost v okviru celoletnega poostrenega nadzora posvetili temu področju. V tem letu bomo posebej pozorni tudi na spoštovanje določb Zakona o minimalni plači. Delodajalec mora delavcu zagotoviti **minimum plače**, določene z zakonom oziroma kolektivno pogodbo, ki zavezuje delodajalca. Področje minimalne plače ureja Zakon o minimalni plači (Uradni list RS, št. 13/2010, 92/15 in 83/18, v nadaljevanju: ZMinP), ki določa,

da je delavec upravičen do minimalne plače za delo, opravljeno v polnem delovnem času, v primeru krajšega delovnega časa od polnega pa delavcu pripada sorazmerni del minimalne plače. Znesek minimalne plače, ki je določen skladno z zakonom, se usklajuje najmanj z rastjo cen življenjskih potrebščin. Ta predstavlja najnižjo možno mesečno plačo, ki pripada zaposlenemu za polni delovni čas, tudi v primeru, če bi bila njegova plača po kolektivni pogodbi ali pogodbi o zaposlitvi sicer nižja. Bistveni temelj urejanja plač za različne ravni zahtevnosti dela namreč predstavljajo kolektivne pogodbe, sklenjene na različnih ravneh, ki so predmet pogajanj med predstavniki delavcev in delodajalcev, ki avtonomno odločajo o višinah izhodiščnih plač. Ravno praksa določanja izhodiščnih plač za nižje tarifne razrede pod minimalno plačo pa je lahko razlog za določitev plače konkretnega delavca pod zakonsko določenim minimalnim zneskom. Kljub temu mora tudi v takem primeru delodajalec delavcu za delo s polnim delovnim časom izplačati najmanj minimalno plačo. Iz osnovne zakonske diktije izhaja, da v minimalno plačo sodijo vsi elementi plače, kot jih navaja ZDR-1, torej osnovna plača delavca za določen mesec, del plače za delovno uspešnost in dodatki, ki mu pripadajo, razen dodatka za delo preko polnega delovnega časa. Dodatno je Zakon o dopolnitvi Zakona o minimalni plači (Uradni list RS, št. 92/15) iz minimalne plače izvzel še tri dodatke za delo v posebnih pogojih dela, ki izhajajo iz razporeditve delovnega časa, in sicer: dodatek za nočno delo, dodatek za delo v nedeljo ter dodatek za delo na praznike in dela proste dneve po zakonu, kar se je začelo obračunavati za plačilo dela, opravljenega od 1. januarja 2016. Zakon o spremembah Zakona o minimalni plači (Uradni list RS, št. 83/18) pa s 1. januarjem 2020 iz definicije minimalne plače izvzema vse dodatke, določene z zakoni in drugimi predpisi ter s kolektivnimi pogodbami, del plače za delovno uspešnost in plačilo za poslovno uspešnost, dogovorjeno s kolektivno pogodbo ali pogodbo o zaposlitvi.

V letu 2019 je Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti na predlog Inšpektorata RS za delo pristopilo k spremembi Zakona o evidencah na področju dela in socialne varnosti (Uradni list RS, št. 40/06, v nadaljevanju: ZEPDSV), saj inšpektorat že več let opozarja na njegove pomanjkljivosti. Inšpektorji za delo imajo velike težave z ugotavljanjem spoštovanja določb o delovnem času, odmoru in počitkih ter spoštovanja določb o dodatkih za delo v manj ugodnem času, saj zakon ne predvideva vpisovanja prihoda na delo, izrabe odmora ter odhoda z dela v evidenco o izrabi delovnega časa. Kljub temu bomo tudi v letu 2020 posebno pozornost namenili spoštovanju določb o **evidenci o izrabi delovnega časa, o delovnem času, odmorih in počitkih**. Če bo v letu 2020 sprejeta sprememba ZEPDSV, pa bomo dodatno izvedli še usmerjeno akcijo nadzora, v kateri bomo preverjali spoštovanje na novo sprejetih določb omenjenega zakona.

Iz ugotovitev inšpekcijskih nadzorov, vsebine prijav in iz drugih informacij, ki jih prejemamo, še vedno ugotavljamo, da si delodajalci glede na potrebe delovnega procesa ter pozitivne ekonomske kazalce želijo zaposliti nove delavce, vendar jih ne dobijo. Zato prihaja do kršitev, povezanih s prekomernim delom oziroma nezagotavljanjem odmorov in počitkov, kar dolgoročno vpliva na varnost in zdravje delavcev. Delodajalci si zato pogosto pomagajo tudi s tujo delovno silo. Glede tega pa poudarjamo, da morajo pri tem upoštevati določbe Zakona o javni rabi slovenščine (Uradni list RS, št. 86/04 in 8/10, v nadaljevanju: ZJRS). Skladno z določbami ZJRS je slovenski jezik uradni jezik Republike Slovenije, v njem poteka govorno in pisno sporazumevanje na vseh področjih javnega življenja v RS, razen kadar sta v skladu z Ustavo RS poleg slovenščine uradna jezika tudi italijanščina in madžarščina ter kadar določbe mednarodnih pogodb, ki zavezujejo Republiko Slovenijo, posebej dopuščajo tudi rabo drugih jezikov. Pri tem poudarjamo, da **inšpektorat ni pristojen za ugotavljanje znanja slovenskega jezika**, bomo pa posvetili posebno pozornost določbam ZJRS v okviru svoje pristojnosti. Inšpektorat za delo je pristojen za opravljanje nadzora nad izvajanjem drugega odstavka 14. člena ter drugega in tretjega odstavka 16. člena ZJRS, ki med drugim določajo dolžnost zasebnega delodajalca ali delodajalke, da glede na predvidljivo pogostnost in zahtevnost jezikovnih stikov s strankami določi za posamezno delovno mesto potrebno zahtevnostno stopnjo znanja slovenščine oziroma da pri objavi prostih delovnih mest, na katerih se predvidevajo jezikovni stiki s strankami, kot izrecno navede zahtevnostno stopnjo znanja slovenščine. Nadalje iz določbe 16. člena omenjenega zakona izhaja, da morajo biti vsi splošni akti pravnih oseb zasebnega prava in fizičnih oseb, ki opravljajo registrirano dejavnost, v slovenščini, v skladu s področno zakonodajo. V slovenščini mora potekati tudi notranje poslovanje teh oseb, ki se nanaša na urejanje pravic in dolžnosti iz delovnega razmerja, na dajanje navodil in obveščanje delavk ali delavcev ter na varstvo pri delu. Če gre za delovno

razmerje s tujcem, ki opravlja sezonska dela, je pri tem dopustna souporaba tujega jezika. Pravne in fizične osebe pri razpisih za zasedbo delovnih mest ne smejo od kandidatov ali kandidatke zahtevati pisnih vlog samo v tujem jeziku. Pristojnost nadzora nad drugimi določbami ZJRS je podeljena drugim nazornim organom.

Uporaba tako imenovanih **prekarnih oblik dela**, katerim smo zadnja leta posvečali posebno pozornost, v praksi še naprej ostaja problem, saj se delodajalci še vedno precej pogosto odločajo zanje, delavcem pa se tako znižuje raven delovnopravnih in socialnih pravic. Celotna pristojnost inšpektorata na tem področju temelji na drugem odstavku 13. člena Zakona o delovnih razmerjih (Uradni list RS, št. 21/13, 78/13 – popr., 47/15 – ZZSDT, 33/16 – PZ-F, 52/16 in 15/17 – odl. US, v nadaljevanju: ZDR-1), po katerem ni dopustno opravljati dela na podlagi pogodb civilnega prava, če obstajajo elementi delovnega razmerja v skladu s 4., v povezavi z 22. oziroma 54. členom tega zakona, razen v primerih, ki jih določa zakon (na primer začasno in občasno delo upokojencev). V 4. členu ZDR-1 so naštetih elementi delovnega razmerja, 22. člen ZDR-1 se nanaša na akt o sistemizaciji (za manjše delodajalce ni obvezen), v 54. členu ZDR-1 pa so naštetih razlogi, ki izjemoma dopuščajo sklenitev pogodbe o zaposlitvi za določen čas. Menimo, da število kršitev, ki jih ugotavlja inšpektorat, ne odraža dejanskega razmaha tega pojava v praksi. Pri tem je treba upoštevati, da je ugotavljanje tovrstnih kršitev precej dolgotrajno in kompleksno, saj se ugotovljena kršitev pogosto nanaša na večje število delavcev, pri čemer je treba za vsakega delavca posebej ugotavljati in dokazovati obstoj vsakega od elementov delovnega razmerja. Ob tem moramo biti hkrati tudi pozorni, ali je morda delovno mesto sistemizirano oziroma ali obstajajo razlogi za sklenitev pogodbe o zaposlitvi za določen čas. Menimo, da nas na tem področju še vedno čakajo številne aktivnosti, kljub temu da smo po naši oceni v mnogih obravnavanih primerih z našim delovanjem na tem področju posledično dosegli zaposlitev delavcev. Glede na navedeno bomo temu področju namenjali pozornost tudi v letu 2020.

V letu 2019 smo na področju nezakonitega zagotavljanja delovne sile, kar predstavlja kršitev določb Zakona o urejanju trga dela (Uradni list RS, št. 80/10, 40/12 – ZUJF, 21/13, 63/13, 100/13, 32/14 – ZPDZC-1, 47/15 – ZZSDT in 55/17, v nadaljevanju: ZUTD), ki urejajo **opravljanje dejavnosti zagotavljanja dela delavcev uporabniku** in določajo, da lahko delodajalec opravlja to dejavnost po pridobitvi ustreznega dovoljenja oziroma po vpisu v ustreznem register ali v evidenco, opravili številne usmerjene nadzore. Tako iz ugotovitev inšpektorjev s terena kot tudi iz ugotovitev številnih srečanj z Ministrstvom za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti ter Zavodom RS za zaposlovanje namreč še vedno izhaja, da postaja posredovanje delovne sile vse pogostejši pojav ter dobiva vse večje razsežnosti. Zagotavljanje dela delavcev uporabniku je sicer v skladu z zakonom vsako zagotavljanje dela delavcev, ki ga pravna ali fizična oseba, s katero ima delavec sklenjeno pogodbo o zaposlitvi, nudi uporabniku, pri katerem delavec opravlja delo pod nadzorom in v skladu z navodili uporabnika ali pretežno uporablja sredstva za opravljanje dela, ki so del delovnega procesa uporabnika. V praksi pa ugotavljamo, da delavce pogosto »posredujejo« k uporabniku delodajalci, ki nimajo dovoljenj oziroma niso vpisani v register ali v evidenco, temveč delavce uporabniku zagotavljajo pod krinko pogodb o poslovnem sodelovanju, pri čemer pa ima dejansko razmerje vse znake instituta zagotavljanja dela delavcev uporabniku. Zato bomo z aktivnostmi na tem področju nadaljevali tako na operativni kot tudi na sistemski ravni tudi v letu 2020.

V skladu z določilom 23. člena Zakona o čezmejnem izvajanju storitev (Uradni list RS, št. 86/04 in 8/10, v nadaljevanju: ZČmIS) izvaja Inšpektorat RS za delo usmerjen nadzor nad tujimi delodajalci z vidika skladnosti čezmejnega izvajanja storitev z določbami tega zakona. Usmerjen nadzor se opravi na podlagi ocene tveganja, v okviru katere se opredelijo sektorji in okoliščine, v katerih tuji delodajalci najpogostejše čezmejno izvajajo storitve z napotnimi delavci oziroma v katerih so najpogostejše ugotovljene kršitve. Tako bomo v letu 2020 z usmerjenim nadzorom spremljali tudi **tuje delodajalce, ki izvajajo čezmejne storitve v Sloveniji oziroma napotujejo delavce na delo v Slovenijo**.

Na področju varnosti in zdravja pri delu bomo v letu 2020 glavno pozornost namenili izvajanju prvega triletnega **akcijskega načrta za izvajanje Resolucije o nacionalnem programu varnosti in zdravja pri delu 2018-2027** (Uradni list RS, št. 23/18, v nadaljevanju: ReNPVZD18-27). V njem so določeni ukrepi, ki se bodo izvajali v obdobju 2018-2020, ter izvajalci teh

ukrepov, pomembno vlogo pa ima tudi Inšpektorat RS za delo. Tako akcijski načrt v delu, v katerega se aktivno vključuje inšpektorat, predvideva zmanjševanje števila nezgod pri delu za 20 % v naslednjih 10 letih, zagotovitev varne uporabe nevarnih kemičnih snovi v delovnem procesu in nadomeščanje nevarnih kemikalij z manj nevarnimi ter zagotovitev kakovostnega izvajanja strokovnih nalog varnosti pri delu. Skladno s tem načrtom inšpektorat pripravlja tudi izvedbo konkretnih nalog v letu 2020, ki se nanašajo na predhodno omenjene cilje in so opredeljene v nadaljevanju.

Kot v preteklih letih smo tudi v letu 2019 ugotavljali, da na področju varnosti in zdravja pri delu ni zaznati večjega napredka, največ kršitev pa je bilo ugotovljenih v zvezi z ocenjevanjem tveganj, usposabljanjem delavcev za varno delo in zagotavljanjem zdravstvenih pregledov delavcev. Ker samo z inšpekcijskimi nadzori ne uspemo pomembneje vplivati na izboljšanje stanja na tem področju, bomo tudi v letu 2020 aktivno sodelovali pri **ozaveščanju delodajalcev, delavcev in strokovnih delavcev** s področja varnosti pri delu, pomembno pozornost pa bomo prav tako namenili strokovnemu usposabljanju pristojnih inšpektorjev.

V letu 2020 bo inšpektorat predvidoma izvedel nekoliko manj **usmerjenih akcij nadzora** kot v preteklih letih, bodo pa te v nekoliko daljših časovnih intervalih. Posebno pozornost bomo ponovno namenili dejavnosti gradbeništva, ki predstavlja eno od najnevarnejših dejavnosti, ravno tako bomo nadaljevali z izvajanjem akcije »represenzativni vzorec«, v okviru katere opravljamo nadzore pri (računalniško) naključno izbranih delodajalcih. Ta akcija je pomembna s stališča zmanjševanja števila delodajalcev, pri katerih še nikoli ni bil opravljen inšpekcijski nadzor s področja varnosti in zdravja pri delu. Usmerjeno akcijo nadzora bomo izvajali tudi v gozdarski dejavnosti, s poudarkom na delu v gozdu ter v zvezi z delom tujih napotenih delavcev na deloviščih v Sloveniji oziroma izvajanjem čezmejnih storitev v Sloveniji. V preteklih letih so inšpektorji ugotavljali neustrezne razmere tudi pri zagotavljanju osebne varovalne opreme, zato bo v letu 2020 ena od predvidenih usmerjenih akcij nadzora namenjena tej problematiki. V letu 2019 je bila izvedena akcija nadzora pri strokovnih organizacijah z dovoljenjem za delo, ki delodajalcem zagotavljajo izvajanje strokovnih nalog s področja varnosti pri delu. Glede na ugotovitve izvedene akcije bomo strokovnost teh organizacij poostreno nadzirali tudi v letu 2020.

Poleg inšpekcijskih nadzorov v okviru usmerjenih akcij bomo v letu 2020 obravnavali tudi vse **prijave** iz naše pristojnosti, ki jih bomo prejeli. V letu 2019 smo ponovno prejeli več kot tisoč prijav, ki so se neposredno ali posredno nanašale na varnost in zdravje pri delu. Reševanju prijav bomo posvetili posebno pozornost, zlasti z vidika ažurnosti in strokovnosti.

V zadnjih letih ugotavljamo, da se povečuje število na **nezgod pri delu**, ki jih morajo delodajalci prijaviti inšpektoratu, v letu 2019 smo jih ponovno prejeli okrog 10 000. Ker ocenjujemo, da kljub temu veliko nezgod delodajalci ne prijavijo, bomo v letu 2020 tej problematiki namenili večjo pozornost kot v preteklih letih. Inšpektorji bodo tako opravljali inšpekcijske nadzore na podlagi prejetih prijav ali informacij, ki jih dobimo od Policije, Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije in Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije. Prav tako bodo inšpektorji obravnavali vse tiste nezgode pri delu, o katerih bomo obveščeni in bo iz obvestil razvidno, da je prišlo do smrti delavcev, je ali bi lahko bilo ogroženo življenje delavcev, ali da so bili delavci težje poškodovani. Tudi v letu 2020 bomo nadaljevali s prizadevanji za uvedbo elektronske prijave nezgod pri delu. V preteklem obdobju je bilo na tem področju opravljenega veliko dela, do dejanske izvedbe pa še ni prišlo, kar pomeni, da mora inšpektorat vse prejete prijave nezgod pri delu še vedno vnašati v informacijski sistem ročno, za kar potrebujemo najmanj enega uslužbenca.

Ker želimo ozaveščati in izboljšati delovanje vseh deležnikov na področju varnosti in zdravja pri delu, bodo predstavniki inšpektorata skladno s kadrovskimi zmožnostmi aktivno sodelovali na konferencah in seminarjih, kjer bodo prisotni zlasti strokovni delavci za varnost pri delu in predstavniki delavcev. Trudili se bomo tudi za čim večjo udeležbo pristojnih inšpektorjev na konferencah in seminarjih s področja varnosti in zdravja pri delu.

V letu 2020 bomo nadaljevali z aktivnim sodelovanjem z resornim ministrstvom, predvsem pri pripravi novih predpisov oziroma njihovih sprememb, ter pri tolmačenju njihovega izvajanja. Aktivno bomo sodelovali pri izvedbi nacionalnega tekmovanja Dobra praksa na področju

varnosti in zdravja pri delu 2020-2021, ki bo namenjeno preprečevanju kostno-mišičnih obolenj na delovnem mestu. Sodelovali bomo tudi v izmenjavi primerov dobre prakse na področju zmanjševanja izpostavljenosti rakotvornim snovem na delovnem mestu na portalu Roadmap on Carcinogens at Work.

Socialna inšpekcija nadzira izvajanje ZSV in predpisov, izdanih na njegovi podlagi, pri javnih socialnovarstvenih zavodih, koncesionarih ter pravnih in fizičnih osebah, ki opravljajo socialnovarstvene storitve ter so vpisani v register zasebnikov in pravnih oseb (v nadaljevanju izvajalci dejavnosti socialnega varstva), opravlja nadzor nad izvajanjem drugih zakonov ali na njihovi podlagi izdanih predpisov, ki določajo javna pooblastila ali druge naloge posameznim izvajalcem dejavnosti socialnega varstva, ter nadzor nad izvajanjem nalog, ki jih ta zakon nalaga občinam, zlasti preverjanje obsega mreže javne službe, za katero je zadolžena občina, in soglasij k cenam storitev, ki jih izdajajo pristojni občinski organi.

Socialna inšpekcija nadzira tudi izvajanje ZSV in predpisov, izdanih na njegovi podlagi, pri fizičnih in pravnih osebah, za katere obstaja sum, da opravljajo dejavnost socialnega varstva brez vpisa v register zasebnikov in pravnih oseb iz 67. člena ZSV.

Pri pripravi **letnega programa dela** socialna inšpekcija **upoštevata pretekle ugotovitve in pogostejše zaznane nepravilnosti** ter morebitne **predloge ministrstva, pristojnega za socialno varstvo** (v skladu z drugim odstavkom 105. člena ZSV).

Socialna inšpekcija bo v letu 2020 na področju delovanja centrov za socialno delo **prednostno obravnavala pobude**, iz katerih bo mogoče sklepati, da bi očitana nepravilnost **ogrožala koristi otrok**, in tiste, v katerih se očita nepravilnosti s področja obravnave **nasilja v družini**.

V aprilu 2019 se je v celoti začel uporabljati Družinski zakonik (Uradni list RS, št. 15/17, 21/18 – ZNOrg, 22/19 in 67/19 – ZMatR-C), zato bomo pri nadzorih na področjih, ki jih ureja, osredotočeni predvsem na pravilno uporabo Družinskega zakonika in Zakona o nepravdnem postopku (Uradni list RS, št. 16/19). Na teh delovnih področjih načrtujemo nadzore pri najmanj 8 **centrih za socialno delo oziroma 22 enotah centrov za socialno delo**.

Na področju obravnave **nasilja v družini** bomo pozornost posvetili zlasti načinom sodelovanja centrov za socialno delo z drugimi institucijami pri oblikovanju načrtov pomoči za žrtve nasilja. V nadzoru bomo pregledali ravnanje najmanj **6 centrov za socialno delo oziroma 18 enot centrov za socialno delo**.

Na področju uveljavljanja **pravic do institucionalnega varstva** bo socialna inšpekcija v letu 2020 preverjala zlasti način obravnave oseb z upadom kognitivnih sposobnosti (dementna stanja). Nadzor načrtujemo pri najmanj **18 izvajalcih institucionalnega varstva za starejše od 65 let**.

Na področje **nudenja pomoči starejšim** se veže tudi nadzor nalog občin pri organiziranju in izvajanju socialne oskrbe. Nadzor bomo izvedli v najmanj **20 občinah**.

Izvajalci institucionalnega varstva za odrasle osebe s težavami v duševnem zdravju se še nadalje srečujejo z nemogočimi razmerami, ki so posledica znatno povečanega obsega namestitvev oseb na varovani oddelek na podlagi sklepov sodišč, zato bomo tudi v letu 2020 pri najmanj **3 izvajalcih** izvedli nadzor nudenja storitve osebam, ki so nameščene na varovani oddelek.

V skladu z 8. členom ZID-1 lahko inšpektor glede na okoliščine primera in v okviru svojih pooblastil prosto presoja glede svetovanja in pomoči ter izbire ukrepov, s katerimi zagotovi izvajanje oziroma spoštovanje zakonov in drugih predpisov. Na podlagi izkušenj iz leta 2019 bo socialna inšpekcija nadaljevala s poudarjanjem **svetovalne vloge** in s tem uveljavljala temeljno poslanstvo inšpekcije – s svojimi aktivnostmi zagotoviti izvajanje oziroma spoštovanje zakonov in drugih predpisov, katerih izvajanje nadzira. S svetovanjem želimo v večji meri preprečiti, da bi prihajalo do kršitev predpisov, saj je zaradi specifičnosti socialnovarstvene dejavnosti izrednega pomena, da se delovni odnos, katerega ključni element je sodelovanje med uporabnikom in izvajalcem pri soustvarjanju možnih rešitev, ne prekine zaradi kršitev predpisov oziroma zaradi

suma kršitev predpisov. Svetovalno vlogò bomo izvajali predvsem z nudenjem tako imenovane strokovne pomoči, javno objavo stališč in mnenj socialne inšpekcije v zvezi z zakonitostjo ravnanj izvajalcev socialnovarstvene dejavnosti ter tudi z neposrednim svetovanjem v posameznih regijah. V 15 letih delovanja inšpekcije ugotavljamo, da si izvajalci dejavnosti za zagotavljanje koristi uporabnikov praviloma želijo delovati zakonito in strokovno in da do kršitev prihaja zaradi različnih razlogov, ki bi se jim lahko izognili ob svetovanju, ki bi bilo na voljo ob prvih znakih motenj v delovnem odnosu med uporabnikom in izvajalcem.

Usmeritve inšpektorata pri drugih aktivnostih

Inšpektorat je v letu 2019 posodobil **področje upravljanja s tveganji** in sprejel Strategijo o upravljanju s tveganji ter register tveganj, sestavljen iz registrov tveganj petih področij dela znotraj inšpektorata (nadzor delovnih razmerij, nadzor varnosti in zdravja pri delu, socialna inšpekcija, projektna enota za izvajanje projektov, podporne dejavnosti). Na posodobitev, h kateri so s svojim delom, razmišljanjem in idejami prispevali vsi zaposleni na inšpektoratu, gledamo s ponosom, predvsem pa z optimizmom, da smo na pravi poti k uresničitvi naše vizije postati strokoven, učinkovit in ugleden organ. Identificirali smo tveganja oziroma težave, s katerimi se srečujemo pri izvajanju naših nalog za doseg zastavljenih strateških in operativnih ciljev na vseh nivojih oziroma v vseh organizacijskih enotah, ter potrdili ukrepe za njihovo odpravo oziroma zmanjšanje, ki jih bomo izvajali v letu 2020 in tudi v bodoče. Izvajanje sprejetih ukrepov bomo redno spremljali in tudi skrbeli za ustrezno posodabljanje registra tveganj. Prav tako bomo spremljali, ali sprejeta strategija ustreza poslanstvu in viziji inšpektorata ter ali prispeva k doseganju ciljev inšpektorata.

Tudi v letu 2020 si bomo prizadevali za čim bolj **strokovno usposobljene uslužbence, saj je le na tak način mogoče zagotoviti kakovost opravljenega dela**. Tako iz Konvencije MOD št. 81 o inšpekciji dela kot iz ZID-1 in Zakona o inšpekcijskem nadzoru (Uradni list RS, št. 43/07 – uradno prečiščeno besedilo in 40/14, v nadaljevanju: ZIN) izhaja, da ima inšpektor pravico in dolžnost izpopolnjevati svoje strokovno znanje in se usposablja za opravljanje svojih nalog. Zato bomo tudi v letu 2020 uslužbencem zagotovili različna usposabljanja, predvsem na tistih področjih, ki doživljajo največ sprememb. Usposabljanje prispeva tudi k boljšemu poenotenju postopkov inšpekcijskega nadzora ter odločanja. Usposabljanja bomo izvajali predvsem v obliki delavnic, na katerih se bodo uslužbenci podrobno seznanili z načini reševanja konkretnih problemov s področja inšpekcijskega nadzora in drugih področij dela. Tematike bodo določene na podlagi aktualnih potreb, izhajale pa bodo tudi iz pobud uslužbencev. Z letnim načrtom izobraževanja, usposabljanja in izpopolnjevanja uslužbencev inšpektorata bomo določili podrobnejše vsebine, vrste in namene še drugih usposabljanj.

Z željo po čim bolj učinkovitem in odzivnem delu si bomo še naprej prizadevali za **kadrovsko okrepitev inšpektorata**. Ob velikem številu prijav kršitev in vse večji zahtevnosti nadzorov, kot tudi ob dodatnih pristojnostih in pooblastilih inšpektorata v zadnjih letih, in nenazadnje glede na veliko število poslovnih subjektov v Republiki Sloveniji, je lahko delo inšpektorata učinkovito zgolj z dodatnimi zaposlitvami. Zato si bomo prizadevali za okrepitev inšpektorata tako pri številu **inšpektorjev** kot pri **podpornih službah**, brez katerih tudi inšpekcijsko delo ne more potekati brezhibno. Poleg že omenjenih aktivnosti na področju upravljanja s tveganji je vse več zahtev tudi na področju varovanja osebnih podatkov, informacij javnega značaja, vse več je zahtev na področju izmenjave podatkov med organi, vse bolj zahtevno je tudi področje ocenjevanja notranjega nadzora javnih financ, na katerem so za leto 2020 predvidene precejšnje spremembe. Nadaljevali bomo tudi prizadevanja za okrepitev inšpektorata s **strokovnimi pomočniki**, ki bi lahko inšpektorjem pomagali pri številnih administrativnih obremenitvah.

Povezovanje institucij z različnih delovnih področij bo še naprej ena naših osrednjih nalog, tako v smislu preventivnega kot tudi represivnega delovanja. Inšpektorat dobro sodeluje z resornim ministrstvom, tako z vidika zagotavljanja povratnih informacij, ki se nanašajo na ugotovitve inšpekcijskih nadzorov, kot s predlogi za spremembe predpisov, ki izhajajo iz ugotovitev inšpekcijskih nadzorov, in takšen odnos se bomo trudili ohraniti tudi v prihodnje. Dobro sodelujemo z Varuhom človekovih pravic in Komisijo za preprečevanje korupcije, sodelovali bomo tudi z drugimi nadzornimi organi, z Zavodom RS za zaposlovanje, Zavodom za

zdravstveno zavarovanje Slovenije ter z Zavodom za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije in drugimi strokovnimi organizacijami s področja dela inšpektorata

Še naprej si bomo prizadevali za poglobljeno sodelovanje s **sindikalnimi oziroma strokovnimi združenji delavcev in delodajalcev, z nevladnimi organizacijami ter drugimi deležniki**, s katerimi se srečujemo in povezujemo pri svojem delu, saj ugotavljamo, da je tako sodelovanje v vsestransko korist.

Kot že navedeno, bomo tudi v letu 2020 izvedli različne **usmerjene akcije nadzora**, ki bodo naravnane na posamezno skupino subjektov nadzora, na spoštovanje posameznih delovnopравnih institutov, ali na izvajanje predpisov v določeni dejavnosti, s poudarkom na področjih, ki po oceni tveganja zahtevajo dodatno pozornost. Z izvajanjem nadzora bomo poskušali oceniti aktualno stanje na posameznih področjih in okrepiti prisotnost pri posebej izpostavljenih subjektih oziroma dejavnostih. Ugotovitve inšpektorjev lahko pomembno prispevajo tudi k oblikovanju predlogov za spremembe predpisov. Posamezne usmerjene nadzore bomo prilagodili tudi glede na sprotne kazalnike. Usmerjene akcije nadzora podrobneje predstavljamo v III. poglavju.

Poleg usmerjenih nadzorov bomo skušali v največji možni meri, glede na kadrovske zmožnosti, preverjati navedbe oziroma ugotavljati domnevne kršitve v okviru izrednih nadzorov na podlagi navedb v prijavah, ki jih prejmemo.

Inšpektorat sicer v skladu z drugim odstavkom 14. člena ZID-1 **prednostno obravnava** prijave, iz katerih nedvoumno izhaja verjetnost.

- da bodo izpolnjeni pogoji za izdajo prepovedne odločbe iz 19. člena zakona ali
- da gre za kršitev pravic večjega števila delavcev pri zavezancu na podlagi predpisov, za nadzor nad katerimi je pristojen inšpektorat.

Z izdajanjem upravnih ureditvenih in prepovednih odločb bomo ohranjali svojo vlogo **ureditvenega organa**. Pomemben del nalog inšpektorata pa izhaja tudi iz njegove vloge kot **prekrškovnega organa**. Zoper zavezance, pri katerih bomo ugotovili kršitve predpisov, katerih izvajanje nadziramo, predvsem tiste, ki kršijo pravice več delavcem, povratnike in podobne, bomo restriktivno ukrepali s ciljem zagotoviti bodoče spoštovanje predpisov.

Inšpektorat bo tudi v letu 2020 uresničeval svojo s predpisi določeno **preventivno vlogo** in tako v skladu 4. členom ZID-1 nudil **strokovno pomoč** delodajalcem in delavcem – glede izvajanja zakonov in drugih predpisov, kolektivnih pogodb ter splošnih aktov iz svoje pristojnosti.

Še naprej bomo sodelovali pri pripravi zakonskih in podzakonskih predpisov ter v različnih medresorskih delovnih skupinah in komisijah, ki obravnavajo tudi vsebine s področja dela inšpektorata, kot so medresorska delovna skupina za boj proti trgovini z ljudmi, komisija vlade za preprečevanje dela in zaposlovanja na črno in medresorska delovna skupina za spremljanje implementacije Zakona o čezmejnem izvajanju storitev. Ravno pri slednjem smo se vključili v pripravo sprememb, ki so se pri izvajanju nadzorov pokazale kot nujno potrebne.

V letu 2019 je bila sprejeta **Uredba Evropskega parlamenta in Sveta za ustanovitev evropskega organa za delo** (Uradni list EU z dne 11. 7. 2019), katerega namen je podpirati skladnost in usklajevanje med državami članicami pri izvrševanju zakonodajnih aktov EU na področju mobilnosti delavcev in koordinacije sistemov socialne varnosti ter zagotavljati dostop do informacij za posameznike in delodajalce v zvezi s čezmejno mobilnostjo delavcev. V delu, ki se nanaša na naše pristojnosti, so predvideni skupni in usmerjeni nadzori organov držav članic EU.

Enako kot v preteklih letih bomo tudi v letu 2020 preverjali ustreznost programov konferenc in simpozijev, namenjenih strokovnemu usposabljanju koordinatorjev za varnost in zdravje pri delu na začasnih in premičnih gradbiščih. Ravno tako bomo organizirali in izvajali preverjanje znanja kandidatov za izvajanje nalog koordinatorja za varnost in zdravje pri delu na začasnih in premičnih gradbiščih ter preverjanje strokovne usposobljenosti koordinatorjev.

Konferenca Inšpektorata RS za delo bo v letu 2020 že 18. po vrsti. Z vsakoletno konferenco želimo opozoriti na po naši oceni aktualno tematiko s področja dela inšpektorata, tokrat s področja delovnih razmerij. Izbrana tematika bo namenjena prekrnim oblikam dela.

Na **mednarodnem področju** bo inšpektorat opravljal naloge, ki izhajajo iz članstva v Odboru glavnih inšpektorjev za delo pri Evropski komisiji (SLIC – Senior Labour Inspectors Committee). Aktivno bomo sodelovali tudi pri izpolnjevanju sprejetih mednarodnih obveznosti Republike Slovenije, ki izhajajo iz Konvencije MOD št. 81 o inšpekciji dela v industriji in trgovini, iz Evropske socialne listine ter številnih direktiv s področja varnosti in zdravja pri delu in delovnih razmerij, sprejetih v okviru EU – predvsem v smislu zagotavljanja podatkov in poročanja v zvezi s temi dokumenti. Ker je v drugi polovici leta 2020 ponovno predvideno ocenjevanje Inšpektorata RS za delo, ki ga vsako leto v eni od držav članic izvaja Evropska komisija, bo prva polovica leta v veliki meri namenjena strokovnim pripravam na to. V letu 2020 bomo začeli tudi s pripravi na sestanek Odbora glavnih inšpektorjev za delo pri Evropski komisiji, ki ga bo inšpektorat organiziral v okviru predsedovanja Republike Slovenije Svetu Evropske unije v drugi polovici leta 2021.

Inšpektorat je vključen tudi v **sistem IMI**, spletno aplikacijo, ki nacionalnim, regionalnim in lokalnim organom EU omogoča hitro in preprosto sodelovanje. Inšpektorat pristojnim organom drugih držav članic EU na podlagi njihovih prošelj zagotavlja izvedbo preverjanj, pregledov in preiskav, kar vključuje tudi pridobivanje informacij s strani delodajalcev, ki napotujejo delavce v druge države članice EU, ki jih pristojni organi v državi napotitve potrebujejo za izvajanje učinkovitega nadzora. Upravno sodelovanje vključuje tudi pošiljanje in vročanje dokumentov. Sistem IMI se prav tako uporablja za sodelovanje pri izvrševanju sankcij, in sicer inšpektorat poleg upravnega sodelovanja vroča tudi odločbe, ki nalagajo sankcije delodajalcem, če je odločbo izdal pristojni organ države napotitve, vendar je ni bilo mogoče vročiti v skladu s predpisi države napotitve. Še naprej si bomo prizadevali za pravočasno in kakovostno izmenjavo informacij ter pomoč pri izvrševanju sankcij.

Informacijski sistem – IS IRSD – bomo dopolnjevali in nadgrajevali v skladu s spremembami zakonodaje in zaznanimi potrebami po dostopu do posameznih podatkov.

Posebno pozornost bomo posvetili vsebinam na **prenovljeni spletni strani inšpektorata**, da bodo informacije o delu inšpektorata, različna mnenja in pojasnila, na čim bolj jasen in razumljiv način predstavljene javnosti ter da bodo na voljo vse potrebne informacije. Javnosti bomo, tako kot do zdaj, napovedovali svoje aktivnosti ter jo obveščali o svojih ugotovitvah in izrečenih ukrepih.

Ustrezno pozornost bomo namenili analizam, poročilom in drugim dokumentom s kadrovskega in finančnega področja ter drugim nalogam in obveznostim s področja upravljanja s kadri in integritete. Še naprej bomo aktivni pri uresničevanju obveznosti do zaposlenih na podlagi ocenjenih tveganj in sprejetih ukrepov za zagotavljanje zdravega in varnega dela kot tudi promocije zdravja.

V letu 2020 bomo vstopili v četrto leto izvajanja in s tem že v drugo polovico (projekt se izteče novembra 2022) **projekta Odpravimo konflikte na delovnem mestu – ozaveščanje o možnosti posredovanja v sporu med delavcem in delodajalcem ter svetovanje delodajalcem**, ki je financiran iz sredstev Evropskega socialnega sklada (80 %) in pripadajoče udeležbe Republike Slovenije (20 %). Projektna enota bo še naprej delovala v skladu s predvidenimi cilji in namenom projekta, ki so **promoviranje in izvajanje mirnega razreševanja sporov** med delavci in delodajalci ter **opolnomočenje delodajalcev glede zagotavljanja dostojnega dela zaposlenih**, zlasti varnega in zdravega delovnega okolja, z namenom preprečevanja delovnih sporov.

Tako bo tudi v letu 2020 nadaljevala z izvedbo delavnic in predavanj ter z aktivno udeležbo na strokovnih posvetih, konferencah in srečanjih v skladu z zastavljenimi cilji projekta. Pri tem bo sodelovala z različnimi združenji in organizacijami delodajalcev oziroma z institucijami s področja trga dela in zaposlovanja ter gospodarstva, kot so Zavod RS za zaposlovanje, SPOT točke, resorna ministrstva in podobno. Tudi v letu 2020 si bo prizadevala okrepiti sodelovanje s sindikati oziroma z združenji, ki povezujejo delavce.

Projektna enota bo v letu 2020 poleg osnovnih aktivnosti projekta (ozaveščanja delodajalcev in delavcev na predavanjih s področja zagotavljanja varnosti in zdravja pri delu ter promocije mirnega razreševanja sporov, vključno s posredovanjem v konkretnih sporih med delavci in delodajalci oziroma mediacijo) okrepila tudi analitično-razvojno funkcijo. Nadaljevali in razširili bomo raziskave stanja v konkretnih delovnih sredinah glede aktualnih problematik, kot so psihosocialni dejavniki tveganja v delovnem okolju, uveljavljeni načini razreševanja konfliktov in podobno. Na delavnicah projektna enota namreč pride v stik z velikim vzorcem delodajalcev (od začetka projekta jih je obiskalo že več kot 3.700 delodajalcev), ki jih prosimo, da izpolnijo anonimne ankete, in njihov odziv je zelo velik. Ankete pripravimo sami oziroma v sodelovanju s strokovnjaki z inšpektorata. V letu 2019 smo tako izvedli raziskave glede pripravljenosti delodajalcev na izzive staranja aktivne delovne populacije, glede poznavanja mirnih načinov razreševanja sporov na delovnem mestu in glede psihosocialnih dejavnikov tveganja na delovnih mestih. Ker na delavnicah dosežemo veliko delodajalcev, želimo z analitičnim delom prispevati k boljšemu poznavanju trendov na trgu dela, kar bo lahko pomagalo pri oblikovanju novih ukrepov in politik v skladu z realnimi potrebami delavcev ter delodajalcev.

Projektna enota si bo tudi v letu 2020 prizadevala, da bodo delavnice dovolj obiskane, da bomo lahko dosegali visoke cilje projekta, in da se bo na nas obrnilo čim več delavcev ter delodajalcev, da jim bomo lahko pomagali pri razreševanju sporov na delovnem mestu. Zato bomo okrepili promocijske aktivnosti in pojavljanje oziroma oglaševanje v medijih ter na družbenih omrežjih.

Pričakujemo, da bomo v letu 2020 z naraščanjem obveščenosti o možnosti brezplačnega posredovanja v sporu prejeli še več zaprosil za posredovanje v sporih med delavci in delodajalci in še več zaprosil za strokovno pomoč. Aktivno se bomo posvetili osnutku priročnika za pripravo na strokovni izpit iz varnosti in zdravja pri delu, ki ga v skladu s sprejetimi cilji projekta pripravljamo v času trajanja projekta, in priročniku oziroma smernicam izvedbe postopkov posredovanja v sporih med delavci in delodajalci. Nadaljevali bomo tudi z usposabljanjem in poglobljanjem znanja ter veščin na področjih, ki jih potrebujemo pri izvajanju projektnega dela.

II. POROČILO O DELU INŠPEKTORATA RS ZA DELO ZA LETO 2019

Inšpektorat bo na podlagi 7. člena ZID-1 pripravil poročilo o svojem delu za preteklo koledarsko leto in ga predložil resornemu ministrstvu, da ga bo posredovalo v nadaljnjo obravnavo Vladi Republike Slovenije, Državnemu zboru Republike Slovenije in generalnemu direktorju Mednarodnega urada za delo. Vlada Republike Slovenije poročilo predloži tudi Ekonomsko-socialnemu svetu. Stališče do letnega poročila o delu inšpektorata na podlagi 6. člena ZID-1 sprejme tudi Svet inšpekcije dela.

III. USMERJENE AKCIJE NADZORA S PODROČJA DELOVNIH RAZMERIJ IN S PODROČJA VARNOSTI IN ZDRAVJA PRI DELU

V letu 2020 bodo inšpektorji izvajali različne usmerjene akcije nadzora nad izvajanjem zakonov in drugih predpisov s področja varnosti in zdravja pri delu (VZD) ter s področja delovnih razmerij. Akcije bomo izvajali pretežno v krajših intervalih na območju celotne države, z večjim številom inšpektorjev hkrati.

A. Usmerjene akcije, ki se bodo izvajale na obeh področjih nadzora

1. Poostren nadzor in Akcija nadzora nad izvajanjem delovnopravne zakonodaje in predpisov s področja varnosti in zdravja pri delu na začasnih in premičnih gradbiščih

Glede na to, da je dejavnost gradbeništva ena od tistih dejavnosti, v katerih najpogosteje ugotavljamo kršitve z vidika varnosti in zdravja pri delu, bomo usmerjeni nadzor na tem področju ponovno izvajali skozi vse leto, dvakrat v tem obdobju (pomladi in jeseni) pa bomo izvedli povečano dejavnost, ko bodo na gradbiščih hkrati prisotni vsi razpoložljivi inšpektorji s

področja varnosti in zdravja pri delu. Nadzor bo potekal na klasičnih gradbiščih, prijavljenih po Uredbi o zagotavljanju varnosti in zdravja pri delu na začasnih in premičnih gradbiščih, in na deloviščih, na katerih se izvajajo kratkotrajnejša dela. Na gradbiščih in deloviščih bomo preverjali izvajanje ukrepov, ki so v skladu z minimalnimi zahtevami iz priloge IV Uredbe, uporabo in zagotavljanje uporabe osebne varovalne opreme. Prav tako bomo nadzirali izpolnjevanje obveznosti naročnikov, koordinatorjev za varnost in zdravje pri delu in (glavnih) izvajalcev

Glede na to, da je dejavnost gradbeništva ena od tistih dejavnosti, v katerih najpogosteje ugotavljamo kršitve delovnopravne zakonodaje, tudi z vidika ustreznih pravnih podlag za opravljanje dela, se bodo omenjeni akciji v jesenskem delu izvajanja akcije pridružili inšpektorji s področja delovnih razmerij, in sicer bodo nadzirali izvajanje določb v zvezi s prepovedjo opravljanja dela na podlagi pogodb civilnega prava ob obstoju elementov delovnega razmerja, vodenjem evidenc o izrabi delovnega časa, kot tudi določb o delovnem času in zagotavljanjem počitkov. Inšpektorji bodo pozorni tudi na morebitno nezakonito zagotavljanje dela delavcev uporabniku ter morebitne kršitve ZČmIS.

2. Akcija nadzora nad izvajanjem Zakona o čezmejnem izvajanju storitev

Glede na uvodoma omenjeno določbo tretjega odstavka 23. člena ZČmIS bomo izvajali usmerjen nadzor nad tujimi delodajalci z vidika skladnosti čezmejnega izvajanja storitev v skladu z določbami tega zakona. Po potrebi bomo k sodelovanju v akciji pritegnili Policijo in Finančno upravo RS. Namen akcije je ugotoviti, ali tuji delodajalci izpolnjujejo pogoje za čezmejno izvajanje storitev oziroma ali čezmejne storitve izvajajo kljub neizpolnjenim pogojem, ali prijavljajo čezmejno izvajanje storitev ter ali hranijo dokumentacijo v skladu z zakonom in jo na poziv predložijo nadzornemu organu. Pri izvajanju akcije bomo upoštevali podatke Zavoda RS za zaposlovanje, pri čemer bomo pozorni predvsem na tiste dejavnosti, v katerih je prijavljenih največ tovrstnih storitev oziroma na dejavnosti, v katerih smo v letu 2019 ugotavljali kršitve na tem področju. Vsekakor pa bomo pozorni tudi na morebitne delodajalce, ki čezmejno izvajajo storitve, pa izvajanja storitev niso prijavili. V okviru predmetne akcije bomo prav tako nadzirali spoštovanje določbe 2. odstavka 210. člena ZDR-1, ki se nanaša na položaj napotenih delavcev.

Ob vse večji razsežnosti pojava nezakonitega zagotavljanja delovne sile in ob dejstvu, da zakonit način zagotavljanja delovne sile predstavlja enega izmed dovoljenih načinov za čezmejno izvajanje storitev, bomo v akcijo vključili tudi nadzor nad spoštovanjem instituta zagotavljanja dela delavcev drugemu uporabniku. Pri tem bomo preverjali spoštovanje tistih določb ZUTD ter ZDR-1, ki to področje podrobneje urejajo.

V akcijo se bodo v krajšem časovnem intervalu vključili tudi inšpektorji s področja varnosti in zdravja pri delu. Posebno pozornost bodo namenili tujim delavcem, napotenim na delo v Republiko Slovenijo in sicer bodo ugotavljali, kako tuji delodajalci poskrbijo za varnost svojih delavcev na delu v RS, vključno z ustreznostjo dokumentacije, ki se nanaša na zagotavljanje varnega dela.

B. Usmerjene akcije s področja nadzora delovnih razmerij

1. Akcija nadzora nad izvajanjem delovnopravne zakonodaje pri delodajalcih v gostinstvu

V dejavnosti gostinstva ravno tako pogosto beležimo kršitve na področju delovnih razmerij, zato bomo v letu 2020 izvajali omenjeno akcijo. Na številne kršitve že nekaj let opozarja tudi Sindikat delavcev gostinstva in turizma, s katerim imamo redna letna srečanja. Namen akcije je torej spremljati sliko stanja v dejavnosti gostinstva v tistih segmentih, kjer glede na vsebino prijav ter ugotovljene kršitve pri inšpekcijskih nadzorih prihaja do največjega števila kršitev. V okviru akcije bomo preverjali spoštovanje določb delovnopravne zakonodaje v zvezi s prepovedjo opravljanja dela na podlagi pogodb civilnega prava ob obstoju elementov delovnega razmerja, določb o delovnem času, zagotavljanju odmorov in počitkov, določb ZEPDSV v segmentu evidence o izrabi delovnega časa, določb Zakona o zaposlovanju, samozaposlovanju in delu

tujcev (Uradni list RS, št. 1/18 – uradno prečiščeno besedilo in 31/18, nadaljevanju ZZSDT) ter določb ZJRS (slednjega v delu naše pristojnosti)

2. Akcija nadzora nad izvajanjem delovnopravne zakonodaje v dejavnosti šolstva

V dejavnosti šolstva vsako leto prejmemo številne prijave na podlagi katerih opravljamo nadzore, pri čemer zaradi izražene problematike v drugih dejavnostih usmerjene akcije v tej dejavnosti že nekaj let nismo izvajali. Zato smo se odločili, da bomo v letu 2020 izvedli usmerjeno akcijo nadzora na vseh vrstah šol na območju RS. Namen akcije v tej dejavnosti je ugotoviti spoštovanje delovnopravne zakonodaje v segmentih, ki na podlagi vsebine prejetih prijav ter ugotovitev v nadzorih predstavljajo največje tveganje. V okviru akcije bomo preverjali določbe ZDR-1, ki urejajo prepoved diskriminacije in zaposlovanje na splošno, s posebnim poudarkom na zaposlovanju za določen čas. Ravno tako bomo pozorni na izvajanje določb Zakona o financiranju vzgoje in izobraževanja (Uradni list RS, št. 16/07 – uradno prečiščeno besedilo, 36/08, 58/09, 64/09 – popr., 65/09 – popr., 20/11, 40/12 – ZUJF, 57/12 – ZPCP-2D, 47/15, 46/16, 49/16 – popr. in 25/17 – ZVaj) o zaposlovanju strokovnih delavcev, saj kot lex specialis vsebuje nekatere določbe, ki so v naši pristojnosti.

3. Akcija nadzora nad izvajanjem določb Zakona o evidencah na področju dela in socialne varnosti

Kot že omenjeno, je Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve ter enake možnosti na pobudo Inšpektorata RS za delo pristopilo k aktivnostim za spremembe ZEPDSV. V kolikor bodo spremembe sprejete, bomo v letu 2020 izvedli usmerjeno akcijo v dejavnostih, kjer največkrat prihaja do kršitev pozitivne zakonodaje oziroma že sedaj veljavnega zakona. Akcijo bomo izvajali tako pri večjih kot tudi pri manjših delodajalcih. Namen akcije bo preveriti spoštovanje spremenjenih oziroma dopolnjenih določb omenjenega zakona ter tako ugotoviti, ali so spremembe zaživele v praksi, predvsem pa nas bo zanimalo, ali bodo spremenjene določbe inšpektorjem omogočile bolj učinkovit nadzor na tem področju.

4. Poostren nadzor nad izvajanjem 131., 134. in 135. člena Zakona o delovnih razmerjih in Zakona o minimalni plači

Že vrsto let so kršitve plačila za delo najpogostejše ugotovljene kršitve na področju nadzora delovnih razmerij. Glede na to, da je področje ocenjeno kot tvegano za kršitve pravic večjemu številu delavcev, bo inšpektorat nadaljeval z usmerjenim nadzorom pri delodajalcih glede instituta plačila za delo, pri tem izpostavljamo institut izplačila regresa. Treba je omeniti, da nadzore opravljamo v okviru svojih kadrovskih in drugih zmožnosti ter da smo do konca meseca novembra 2019 samo v okviru usmerjenega nadzora na tem področju opravili 2.404 inšpekcijske nadzore ter pri tem ugotovili 2.101 kršitev delovnopravne zakonodaje, od tega se je 1.067 kršitev nanašalo na izplačilo regresa. Po podatkih Finančne uprave RS je število neizplačevalcev regresa bistveno večje, kar pomeni, da smo kljub vsem naporom ugotovili le manjši del kršitev, ki se dejansko dogajajo v praksi. Zato bomo poostren nadzor na tem področju izvajali tekom celega leta 2020. Pozornost bomo namenjali tako večjim kot manjšim delodajalcem. Pri tem bomo sodelovali tudi s Finančno upravo RS preko izmenjave podatkov o predloženih obrazcih REK-1. Namen akcije je, da tako s preventivnimi kot tudi represivnimi ukrepi dosežemo, da delodajalci svoje obveznosti, ki istočasno predstavljajo tudi temeljne pravice delavcev, izpolnjujejo pravočasno.

IRSD ob pripravi programskih usmeritev za leto 2020 opozarja delodajalce, ki delavcem še niso izplačali regresa za leto 2019 na njihovo obveznost in jih poziva, da kljub storjenemu prekršku regres izplačajo še pred obiskom inšpektorjev. Iz preteklih ugotovitev inšpektorjev izhaja, da delodajalci regres občasno izplačujejo v več delih, tudi z zamudo, pri tem pa se sklicujejo na likvidnostne težave. Poudarjamo, da je sklicivanje na likvidnostne težave mogoče le v primeru, ko za to obstaja podlaga v zavezujoči kolektivni pogodbi na ravni dejavnosti.

S stalnim izvajanjem nadzora želimo tako delodajalcem kot delavcem sporočiti, da je pravica do regresa za letni dopust neodtujljiva pravica, pomembna pa je tudi z vidika tesne povezave s koriščenjem letnega dopusta, ki je namenjen obnovi psihofizičnih sposobnosti delavcev. Pri izbiri ukrepov bomo upoštevali težo kršitve in spremljali predobnavnavanost delodajalcev,

morebitno **ponavljanje istovrstnih kršitev** pa strogo upoštevali v okviru načela sorazmernosti pri izbiri ukrepov.

V poostren nadzor bomo od izplačila plače za mesec januar (v mesecu februarju) dalje vključili tudi spoštovanje določb ZMinP, pri čemer bomo še posebej pozorni na elemente minimalne plače oziroma na to, ali so **zakonsko določeni dodatki dejansko izvzeti iz minimalne plače**, kot to določa Zakon o spremembah Zakona o minimalni plači (Uradni list RS, št. 83/2018)

C. Usmerjene akcije s področja nadzora varnosti in zdravja pri delu

1. Akcija nadzora nad izvajanjem predpisov o varnosti in zdravju pri delu pri delodajalcih, izbranih na osnovi metodologije naključnih številok (reprezentativni vzorec)

Akcija se bo izvajala preko celega leta, v njej pa bomo ugotavljali spoštovanje osnovnih varnostnih in zdravstvenih zahtev s področja zagotavljanja varnosti in zdravja pri delu pri naključno izbranih delodajalcih. Tako bo v letu 2020 naključno izbranih najmanj 1500 delodajalcev, pri katerih bodo inšpektorji opravili nadzor, načrtujemo pa, da bi bilo število nadzorovanih delodajalcev lahko tudi večje, v odvisnosti od števila drugih obravnavanih zadev. Inšpektorji bodo ugotavljali predvsem spoštovanje določil glede ocenjevanja tveganj, usposabljanja delavcev za varno delo, zagotavljanja preventivnih zdravstvenih pregledov, zagotavljanja varnega in zdravega delovnega okolja, zagotavljanja varne delovne opreme ter prijavljanja nezgod pri delu.

2. Akcija nadzora delodajalcev v gozdarski dejavnosti

Zadnja poostrena akcija v gozdarski dejavnosti je bila opravljena leta 2012. V letu 2018 je bilo ugotovljeno, da je bila dejavnost gozdarstva tista, v kateri je bilo izrečenih največ ukrepov na 100 opravljenih nadzorov, takoj za dejavnostjo gradbeništva. Ker so pristojni inšpektorji tudi v letu 2019 ugotavljali slabše stanje varnosti pri delu v gozdu, bo v letu 2020 temu področju namenjena posebna pozornost. Nadzor se bo izvajal nad izvajalci vseh del v gozdu, s poudarkom na uporabi osebne varovalne opreme, strokovni usposobljenosti, upoštevanju pravil varnega dela v gozdarstvu, ki se nanašajo na podiranje dreves, vleko in spuščanje lesa, zagotavljanju prve pomoči ter delu v skupini. K sodelovanju v akciji smo povabili gozdarsko inšpekcijo.

3. Akcija nadzora zagotavljanja uporabe osebne varovalne opreme (OVO) v industriji

Delodajalci zahteve po zagotavljanju OVO delavcem in njeni uporabi ne izvajajo v obsegu in na način, kot bi bilo to potrebno skladno z veljavno zakonodajo. To izhaja iz ugotovitev opravljenih inšpekcijskih nadzorov pri delodajalcih, pri katerih se ni mogoče izogniti tveganjem za varnost in zdravje pri delu in ko se ne more v zadostni meri omejiti tveganj s tehničnimi sredstvi kolektivnega varstva ali z ustrežno organizacijo dela. Inšpektorji vedno pogosteje ugotavljajo, da OVO v mnogo primerih še vedno ni namenska in ne varuje delavcev pred dejanskimi tveganji, ki nastopajo v delovnih procesih, ali pa ni pregledana in preizkušena. Velikokrat je to tudi posledica neprimerne opredelitve lastnosti OVO v internih aktih delodajalcev. Delodajalci se še vedno premalo zavedajo, da ni dovolj, da OVO le priskrbijo, temveč so z vso odgovornostjo dolžni tudi zagotavljati, da jo delavci uporabljajo. Namen akcije bo ugotoviti, kakšno OVO delodajalci zagotavljajo delavcem v industriji. Ugotavljala se bo ustreznost Izjave o varnosti z oceno tveganja glede uporabe OVO, prav tako pa bo nadzorovano, ali je OVO ustrezno in namensko opredeljena. V okviru akcije bomo nadzirali tudi skladnost OVO s predpisi glede oblikovanosti in njene izdelave, preverjali ustreznost OVO dejanskim razmeram na delovnem mestu, ugotavljali ustreznost vzdrževanja OVO ter nadzirali praktično usposobljenost delavcev za pravilno uporabo. Vsekakor bomo tudi ugotavljali, ali delodajalci delavcem sploh zagotavljajo OVO ter na kakšen način zagotavljajo njeno uporabo. V sklopu nadzorov se bo preverjalo tudi ustreznost CE označevanja OVO, ES Izjavo o skladnosti, označevanje in navodila za njeno uporabo.

D. Druge akcije

Poleg prej navedenih usmerjenih akcij nadzora se bo inšpektorat vključeval tudi v skupne evropske akcije in na povabilo v usmerjene akcije drugih domačih organov nadzora oziroma z drugimi organi nadzora izvajal skupne izredne nadzore, kadar bo izpostavljena problematika posegala na delovno področje Inšpektorata RS za delo. Inšpektorji bodo sodelovali tudi v nekaterih skupnih akcijah, organiziranih v okviru regijskih koordinacij.

E. Ostalo

V skladu z Zakonom o nacionalnih poklicnih kvalifikacijah (Uradni list RS, št. 1/07, 85/09) je inšpektorat posebej sprejel tudi Program rednih inšpekcijskih nadzorov pri izvajalcih postopkov za ugotavljanje in potrjevanje poklicnih kvalifikacij v letu 2020.

IV. ZAKLJUČEK

Inšpektorat RS za delo bo tako s preventivnimi kot tudi s kaznovalnimi aktivnostmi prispeval k spoštovanju zakonodaje iz svoje pristojnosti. Glede na ugotovitve in dejansko zaznano problematiko bomo po potrebi navedenim programskim usmeritvam dodali tudi nove aktivnosti.

Pripravili:

- Jasmina Rakita Cencelj, direktorica
- Slavko Krištofelc, direktor
- Peter Stefanoski, direktor
- Branka Knafelc, vodja službe
- Tanja Cmrečnjak Pelicon, sekretarka
- Romana Košorok, sekretarka

Jadranko Grlic
Jadranko Grlic
Glavni inšpektor